

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ім. В. В. Докучаєва**

ФАКУЛЬТЕТ ОБЛІКУ І ФІНАНСІВ

Кафедра статистики і економічного аналізу
Кафедра фінансів
Кафедра маркетингу, підприємництва і організації виробництва
Кафедра інформаційних технологій, консалтингу і туризму

**Програма та методичні вказівки
до проходження навчальної практики з дисциплін
«Економічний аналіз», «Податкова система»,
«Бізнес-планування» та «Інформаційні системи та технології»
для здобувачів початкового рівня (короткого циклу)
вищої освіти спеціальності 071 «Облік і оподаткування»**

Програма та методичні вказівки до проходження навчальної практики з дисциплін «Економічний аналіз», «Податкова система», «Бізнес-планування», «Інформаційні системи та технології» для здобувачів початкового рівня (короткого циклу) вищої освіти спеціальності 071 «Облік і оподаткування» / уклад. Р.М. Остапенко, В.В. Макогон, М.С. Пономарьова, Т.А. Бутенко. – Х.: ХНАУ ім. В.В. Докучаєва, 2020. – 35 с.

Укладачі: Р.М. Остапенко, доцент кафедри статистики і економічного аналізу, к.е.н.; В.В. Макогон, доцент кафедри фінансів, к.е.н.; М.С. Пономарьова, доцент кафедри маркетингу, підприємництва і організації виробництва, к.е.н.; Т.А. Бутенко, доцент кафедри інформаційних технологій, консалтингу і туризму, к.е.н.

Рецензенти: доктор екон. наук, завідувач кафедри фінансів О.В. Олійник;
канд. екон. наук, доцент кафедри прикладної економіки та міжнародних економічних відносин Ю.В. Чепуль.

Обговорено та рекомендовано до видання вченою радою факультету обліку і фінансів (протокол № 6 від 29 грудня 2020 р.)

© ХНАУ ім. В.В. Докучаєва, 2020

© Р.М. Остапенко, В.В. Макогон, М.С. Пономарьова, Т.А. Бутенко

ЗМІСТ

ВСТУП	4
1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ	5
1.1. Основна мета навчальної практики	5
1.2. Завдання навчальної практики	5
1.3. Вимоги до знань і вмінь	5
2. ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ	7
2.1. Бази практики	8
2.2. Обов'язки студентів та керівників практики	8
3. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ	8
3.1. Орієнтовний тематичний план навчальної практики	8
3.2.1. Методичні рекомендації для проходження навчальної практики з економічного аналізу	9
3.2.2. Методичні рекомендації для проходження навчальної практики з податкової системи	18
3.2.3. Методичні рекомендації для проходження навчальної практики з бізнес-планування	20
3.2.4. Методичні рекомендації для проходження навчальної практики з інформаційних систем та технологій	24
3.3. Індивідуальні завдання	30
3.4. Структура звіту про практику та вимоги до його складових	30
4. ФОРМИ ТА МЕТОДИ КОНТРОЛЮ	30
4.1. Підведення підсумків практики	30
4.2. Оцінювання результатів практики	31
4.2.1. Розподіл балів при оцінюванні навчальної практики керівником практики	31
4.2.2. Критерії оцінювання студентів з урахуванням конвертації балів в їх нормовану кількість	31
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	33
Додаток А – Зразок оформлення титульної сторінки звіту про виконання програми навчальної практики	35

ВСТУП

Навчальна практика є складовою частиною навчального процесу і передбачена освітньо-професійною програмою «Облік і оподаткування» для здобувачів початкового рівня (короткого циклу) вищої освіти за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування» галузі знань 07 «Управління та адміністрування». Кількість кредитів – 4 (120 год).

Практика покликана формувати у майбутніх фахівців вміння та навички практичної роботи в аналізі економічних показників діяльності; вміти застосовувати систему оподаткування; адаптувати здобувача до реальних умов майбутньої професії; створити умови для практичного застосування теоретичних знань; формувати і вдосконалювати базові професійні навички і вміння; діагностувати професійну придатність здобувача до практичної роботи; забезпечити успішність здійснення майбутньої професійної діяльності.

Навчальна практика проводиться згідно з Положенням про практичне навчання здобувачів вищої освіти Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва від 2018 р., наказами і директивними вказівками Міністерства освіти і науки України.

Доцільність проведення вказаної навчальної практики обумовлена одержаним рівнем теоретичної підготовки здобувачів, які до цього часу опанували знаннями з економічного аналізу, податкової системи, бізнес-планування, інформаційних систем та технологій, і є достатньо підготовлені для того, щоб закріпити ці знання на практиці.

Кафедра статистики і економічного аналізу, кафедри фінансів, кафедри маркетингу, підприємництва і організації виробництва, кафедри інформаційних технологій, консалтингу і туризму забезпечує навчально-методичне керівництво і виконання програми практики. Під час проходження практики студенти повинні дотримуватися правил внутрішнього трудового розпорядку.

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ

1.1. Основна мета навчальної практики

Метою навчальної практики є закріплення теоретичних знань, отриманих під час навчання, набуття практичних навичок економічного аналізу та формування економічних показників; ознайомитися з фінансовою звітністю та звітністю з питань формування витрат; організацією і методами бізнес-планування економічних процесів на підприємстві, та отримання практичного досвіду роботи зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування», виховання потреби систематично поповнювати свої знання і творчо їх застосовувати в практичній діяльності.

Навчальна практика відіграє значну роль у формуванні світогляду і професійних знань студентів, закріплює вже набуті навички з обраної спеціальності.

1.2. Завдання практики

Основними завданнями практики є:

- формування комплексу спеціальних практичних навичок зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування»;
- набуття навичок роботи в трудовому колективі, відповідальності за доручену частину роботи, досвіду професійного становлення здобувача університету;
- оволодіння методикою справляння вітчизняних податків і зборів; аналізувати поточну ситуацію щодо податкового тиску на бізнес, у тому числі в аграрному секторі, і населення;
- засвоєння порядку розрахунку та аналізу показників формування економічних показників підприємства;
- розробляти систему заходів щодо зміцнення виробничо-фінансової діяльності підприємства;
- розвиток креативності, здатності до прийняття нестандартних рішень у різноманітних проблемних ситуаціях;
- вдосконалення навичок науково-дослідної діяльності.

1.3. Вимоги до знань і вмінь

В результаті проходження практики студент повинен *знати*:

- організацію аналітичної роботи на підприємствах, об'єднаннях, фірмах;
 - методологію проведення аналізу виконання виробничої програми та оцінювання використання виробничих ресурсів, організаційного рівня виробництва;
 - методологію проведення аналізу показників реалізації продукції, виконання договорів поставки;
 - методологію проведення аналізу показників витрат на виробництво, прибутку та рентабельності;
 - методи оцінювання фінансового стану підприємства;
- сутність і функції податків і зборів; історичний розвиток і становлення сучасних податкових систем світу; принципи формування вітчизняної податкової системи; основні функції, завдання і повноваження Державної податкової служби України;
- права й обов'язки платників податків;

підстави і порядок нарахування пені та штрафних санкцій за порушення податкового законодавства;

- здобувач повинен вміти:

- аналізувати і визначати результати роботи підприємства і його структурних підрозділів;
- проводити факторний і порівняльний аналіз;
- обґрунтовувати дотримання режиму економії матеріальних, грошових і трудових ресурсів у процесі виробництва;
- аналізувати фінансовий стан підприємства;
- розробляти систему заходів щодо зміцнення виробничо-фінансової діяльності підприємства;
- вільно орієнтуватися в механізмах справляння вітчизняних податків і зборів; аналізувати поточну ситуацію щодо податкового тиску на бізнес, у тому числі в аграрному секторі, і населення;
- прогнозувати майбутній розвиток відносин платників податків з державою та їх вплив на розвиток економіки в країні та окремих галузей народного господарства; обирати оптимальні шляхи зниження податкового тиску на конкретні об'єкти оподаткування;

У результаті проходження навчальної практики у здобувачів мають бути сформовані наступні компетентності:

Інтегральна компетентність

ІК. Здатність розв'язувати типові спеціалізовані задачі у сфері бухгалтерського обліку, оподаткування, аналізу та контролю суб'єктів господарювання або у процесі навчання, що передбачає застосування положень і методів сучасної економічної науки і характеризується певною невизначеністю умов.

Загальна компетентність

ЗК03. Здатність використовувати сучасні інформаційні технології для розв'язання різноманітних задач у навчальній та практичній діяльності.

ЗК04. Здатність до формування ринково-орієнтованого економічного світогляду.

ЗК07. Здатність працювати як самостійно, так і в команді.

ЗК13. Здатність до оцінки та аналізу соціально-економічних процесів і явищ, до використання економічних знань у професійній діяльності.

Спеціальні компетентності

ФК02. Здатність використовувати математичний інструментарій для дослідження економічних процесів, розв'язання прикладних економічних завдань в сфері обліку і оподаткування.

ФК03. Здатність проводити аналіз та оцінювання фінансово-господарської діяльності підприємств різних форм власності з метою прийняття управлінських рішень.

ФК06. Здатність застосування знань права та податкового законодавства в практичній діяльності суб'єктів господарювання.

ФК08. Вміння застосовувати знання з організації та функціонування податкової системи України у професійній діяльності для розрахунків і сплати податків, зборів і обов'язкових платежів суб'єктів господарювання.

ФК11. Здатність здійснення облікових процедур із застосуванням спеціалізованих інформаційних систем і комп'ютерних технологій.

ФК13. Здатність підтримувати належний рівень економічних знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку.

Програмні результати навчання:

ПРН 5. Вміти працювати як самостійно, так і в команді, поважати індивідуальне та культурне різноманіття.

ПРН 6. Розуміти місце і значення облікової, податкової та статистичної систем в інформаційному забезпеченні користувачів обліково-аналітичної інформації у вирішенні проблем в сфері економічної відповідальності підприємств.

ПРН 8. Формувати й аналізувати фінансову і податкову звітність підприємств з метою прийняття управлінських рішень.

ПРН 11. Знати механізми функціонування податкової системи України та враховувати її особливості з метою організації обліку, вибору системи оподаткування та формування звітності на підприємствах.

ПРН 13. Застосовувати спеціалізовані інформаційні системи і комп'ютерні технології для обліку та оподаткування.

ПРН 14. Вміти застосовувати математичний інструментарій для дослідження економічних процесів, розв'язання прикладних економічних завдань в сфері обліку і оподаткування.

ПРН 15. Вміти здійснювати контроль господарської діяльності з метою забезпечення його ефективного функціонування, оцінки результатів роботи, виконання планів, визначення порушень прийнятих норм і стандартів, підвищення відповідальності.

2. ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ

2.1. Бази практики

Навчальна практика студентів Університету проводиться на базі структурних підрозділів університету, які відповідають меті, завданням, змісту практики, а також вимогам освітньо-кваліфікаційної характеристики підготовки фахівців.

2.2. Обов'язки студентів та керівників практики

Керівник практики від кафедри зобов'язаний:

- розробити і вдосконалювати програму практики, а також інші навчально-методичні та звітні документи (враховуючи специфіку конкретної спеціальності);

- організувати проходження практики й проведення організаційних заходів перед направленням студентів на практику, зокрема:

- 1) інструктаж про порядок проходження практики та з техніки безпеки (інструктаж також проводиться при прибутті на місце проходження практики);

- 2) надання студентам-практикантам необхідних документів (направлень, програм, щоденників тощо), перелік яких встановлюється у

наскрізній програмі про проведення практики студентів, з урахуванням специфіки підготовки з певного напрямку (спеціальності),

3) ознайомлення студентів із системою звітності з практики, прийнятою на кафедрі, а саме: подання письмового звіту, прикладу оформлення виконаного індивідуального завдання тощо;

4) проведення зі студентами попереднього обговорення змісту й результатів практики, потреб уточнення програми тощо;

• здійснювати контроль за проходженням практики студентами на базі практики.

Безпосередній керівник структурного підрозділу університету як бази практики зобов'язаний:

- створити належні умови для виконання студентами програми практики, з охорони праці та техніки безпеки;

- проводити інструктаж на робочому місці при виконанні конкретних видів робіт;

- здійснювати постійний контроль за роботою практикантів;

- надавати студентам допомогу в підборі матеріалів для виконання індивідуальних завдань і контролювати їх виконання;

- оцінювати якість роботи студентів.

3. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ

Зміст навчальної практики з економічного аналізу, податкової системи, бізнес-планування та інформаційних систем та технологій окреслюється вимогами освітньо-професійної програми підготовки молодших бакалаврів за спеціальністю 051 «Облік і оподаткування».

Послідовність проходження практики обумовлюється індивідуальним завданням, навчальною програмою та цими методичними вказівками.

Вагомою складовою змісту практики є індивідуальні завдання, які обираються студентами відповідно до їх наукових інтересів та попередньо обговорюються з керівниками практики.

3.1. Орієнтовний тематичний план навчальної практики з економічного аналізу, податкової системи, бізнес-планування та інформаційних систем та технологій

№ п/п	Вид навчальної практики	Приблизний розподіл часу в днях
1	Навчальна практика з економічного аналізу	5
2	Навчальна практика з податкової системи	5
3	Навчальна практика з бізнес-планування	5
4	Навчальна практика з інформаційних систем та технологій	5
	Всього:	20

3.2. Методичні рекомендації

3.2.1. Методичні рекомендації для проходження навчальної практики з економічного аналізу

Оскільки основною інформаційною базою аналізу є річна фінансова та статистична звітність за 3 роки, то нижче пропонуються теми та окремі форми аналітичних таблиць з врахуванням обмеженої інформації у річній звітності.

ТЕМА 1. АНАЛІЗ РЕСУРСНОГО ВИРОБНИЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Мета заняття:

Засвоїти методику оцінки використання ресурсного потенціалу, порівняльної оцінки темпів росту продуктивності праці та її оплати.

Розробити заходи щодо зростання продуктивності праці та поліпшення використання землі й засобів виробництва, вказати можливі шляхи підвищення ефективності використання матеріальних ресурсів.

Інформаційна база:

ф.50-СГ «Основні економічні показники діяльності сільгоспідприємств»,

ф.№2 «Звіт про фінансові результати»

ф.№3 «Звіт про рух грошових коштів»

ф.№5 «Примітки до річної фінансової звітності»

Таблиця 1

Ефективність використання землі

Показники	Мин. Рік	Звітний рік	Підприємство для порівняння	Відхилення (+,-) від	
				минулого року	порівн. підпр.
<i>Вихідні дані:</i>					
Площа с.-г. угідь					
в т.ч. : рілля					
Посівна площа					
<i>Рівень використання землі</i>					
Коефіцієнт розораності с.-г. угідь					
Коефіцієнт використання ріллі					
<i>Ефективність використання землі</i>					
Одержано на 100га с.-г. угідь:					
валової продукції*					
товарної продукції					
чистого прибутку					
молока					
м'яса ВРХ (ж.м.)					
Одержано в розрах. на 100 га ріллі:					
зерна					
картоплі					
свинини					

* валову продукцію взяти з таблиці № 9

Таблиця 2

Аналіз показників відтворення основних засобів

Показники	Минулий рік	Звітний рік	Відхилення +,-
1. Коефіцієнт оновлення			
2. Коефіцієнт вибуття			
3. Коефіцієнт зносу			
4. Коефіцієнт придатності			
5. Коефіцієнт приросту			

Таблиця 3

Забезпеченість підприємства основними засобами та ефективність їх використання

Показники	Минулий рік	Звітний рік	+,- до мин. року
1	2	3	4
Вихідні дані:			
1. Основні засоби, тис.грн.			
2. Площа с.-г. угідь, га			
3. Працівники, зайняті в с.-г. виробництві, осіб			
4. Валова продукція, тис.грн*			
5. Чистий прибуток, тис.грн			
Забезпеченість основними засобами:			
1. Вартість 03 на 100 га с.-г. угідь (фондозабезпеченість) тис.грн.			
2. Вартість 03 на 1 прац., зайнятого в с.-г. виробництві (фондоозброєність), тис.грн.			
Ефективність використання основних засобів:			
1. Фондовіддача			
2. Фондомісткість			
3. Рентабельність основних засобів, %			

* валову продукцію взяти з таблиці № 9

Таблиця 4

Вплив продуктивності праці на зміну обсягу валової продукції

Чисельність працівників, люд.		Вартість продукції на 1 працівника, грн. (продуктивність праці)			Вартість валової продукції, тис.грн.			Відхилення від минулого року, +,-		
Мин. рік	Звітний рік	Мин. рік	Звітний рік	У % до мин.р.	Мин. рік	умовно	Звітний рік	всього	В т.ч. за рахунок:	
1	2	3	4	5=4:3	6=1x3	7=2x3	8=2x4	9=8-6	чисельності	прод. Праці
									10=7-6	11=8-7

В процесі підготовки аналітичної записки необхідно розв'язати такі виробничі ситуації:

- обґрунтувати причини відхилень в інтенсивності та ефективності використання земельних угідь від минулих років;
- встановити та узагальнити умови, які забезпечили б кращий варіант відтворення основних засобів;
- обґрунтувати, чому фондоозброєність в господарстві зростає швидшими темпами, ніж фондооснащеність;
- чи ефективно використовуються основні засоби?
- як змінилася продуктивність праці? як змінилася трудомісткість виробництва основних видів продукції?
- чи раціонально використовується фонд оплати праці?
- розробити заходи щодо раціонального використання землі, фондів, ресурсів.

ТЕМА 2. АНАЛІЗ ОСНОВНОГО ВИРОБНИЦТВА

Мета заняття:

Закріпити практичні навички розрахунку та аналізу зміни обсягу виробництва валової с.-г. продукції, впливу факторів на валовий збір основних сільськогосподарських культур та на валовий вихід продукції тваринництва.

Розрахувати резерви , розробити заходи щодо збільшення виробництва продукції рослинництва і тваринництва.

Таблиця 5

Аналіз виробництва валової продукції по підприємству та галузях

Види продукції	Обсяг виробництва, ц		Постійна ціна 2019р, грн.	Вартість виробленої продукції, тис.грн.		Зміни до мин.року	
	Мин.рік	Зв. рік		Мин.рік	Зв. рік	+,- грн.	%
Озима пшениця							
Жито							
Ярі зернові:							
Інші	x	x	x				
Разом по рослинництву	x	x	x				
Молоко							
Ж.м. ВРХ							
Ж.м. свиней							
Мед							
Інша продукція							
Разом по тваринництву	x	x	x				
Всього по підприємству	x	x	x				

Примітка: постійні ціни взяті з Наказу Держкомстату України №243 від 26.12.2018р.

Таблиця 6

Розрахунок впливу факторів на валові збори с.-г. культур

Назва культури	Площа, га		Урожайність, ц/га		Валовий збір, ц			Відхилення (+, -)		
	минулий рік	звітний рік	минулий рік	звітний рік	минулий рік	умовно	звітний рік	Всього	у т.ч. за рахунок	
									площі	урожайності
1. Зернові всього										
2. Озимі зернові										
3. Ярі зернові										
4. Картопля										
5. Овочі										

Таблиця 7

Аналіз впливу факторів на валовий надій молока та валовий приріст живої маси ВРХ

Поголів'я, гол		Продуктивність 1 гол, ц		Валовий вихід продукції, ц			Відхилення +, -		
Мин. рік	Звітн рік	Мин. рік	Звітн рік	Мин. рік	Умовно	Звітн рік	Всього	В т.ч. за рахунок	
								Поголів'я	Продуктивності
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

В процесі підготовки аналітичної записки необхідно розв'язати такі виробничі ситуації:

- чи відбувається у підприємстві розширене відтворення? Які причини на це вплинули?
- Яку тенденцію має динаміка показників продуктивності тварин та урожайності с.-г. культур? Чому?
- Чи раціонально та чи ефективно використовуються корми у тваринництві?
- Які реальні резерви, в т.ч. втрачену вигоду, має підприємство в розрізі галузей?
- Які заходи може запропонувати економічна служба щодо поліпшення виробничих показників ?

Для підготовки аналітичної записки в процесі розрахунків та в ході виробничої наради необхідно розв'язати такі виробничі ситуації:

- обґрунтувати фактичний рівень собівартості основних видів продукції в звітному році і встановити можливі причини збільшення собівартості окремих видів продукції;
- вишукати і узагальнити резерви зниження собівартості молока;
- дослідити вплив продуктивності праці та оплати праці на собівартість молока, зокрема на зміну суми витрат за статтею "Оплата праці";
- виявити залежність собівартості 1ц молока від зміни вартості використаних кормів та їх кількості;
- дати оцінку наявним та потенційним резервам зниження собівартості сільськогосподарської продукції;
- розробити систему заходів по зниженню собівартості основних видів продукції і використанню виявлених резервів.

ТЕМА 4. АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ВІД РЕАЛІЗАЦІЇ ТА РЕНТАБЕЛЬНОСТІ

Мета заняття:

Удосконалити вміння та навички методики аналізу фінансових результатів, отриманих від реалізації с.-г. продукції, навчитися давати економічну оцінку рентабельності та іншим досліджуваним показникам та формулювати обґрунтовану аналітичну записку.

Таблиця 10

Аналіз фінансових результатів від реалізації основних видів продукції

Показники	Реалізовано, ц	Дохід реалізації від		Собівартість реалізованої продукції		Прибуток (+), збиток (-), тис. грн.	Рентабельність, %
		всього, тис. грн	за 1ц, грн	всього, тис. грн.	за 1ц, грн		
	1	2	3	4	5=4:1	6=2-4	7=6:4x100
Зерно-всього:							
минулий рік							
звітний рік							
в % до минулого року							x
Молоко							
минулий рік							
звітний рік							
в % до минулого року							x
Худоба в живій масі							
минулий рік							
звітний рік							
в % до мин. року							x
Разом по підприємству							
минулий рік	x		x		x		
звітний рік	x		x		x		
в % до мин. року	x		x		x		x

Таблиця 11

Аналіз впливу факторів на прибуток (збиток) від реалізації основних видів продукції

Види продукції	Обсяг реалізації ц		Ціна 1 ц, грн.		Собіварт1ц, грн		Фінансовий результат (+ прибуток, - збиток), тис.грн.				Відхилення +, -			
	П	Ф	П	Ф	П	Ф	План	Умовний I	Умовний II	фактично	Всього	в т.ч. за рахунок:		
												обсягу	ціни	собіварт
А	1	2	3	4	5	6	7 3-5x1	8 3-5x2	9 4-5x2	10 4-6x2	11 10-7	12 8-7	13 9-8	14 10-9
Зерно														
Картопля														
Молоко														
Ж.м. ВРХ														

Таблиця 12

Аналіз показників рентабельності капіталу підприємства, %

№	Показники	Методика розрахунку	Минулий рік	Звітний рік	+,- пунктів
1	Загальна рентабельність капіталу (активів)	$\frac{\text{Прибуток (збиток) від господарської діяльності}}{\text{Середньорічна вартість капіталу (майна)}}$			
2	Чиста рентабельність капіталу (активів)	$\frac{\text{Чистий прибуток (збиток)}}{\text{Середньорічна вартість капіталу (майна)}}$			
3	Загальна рентабельність власного капіталу	$\frac{\text{Прибуток (збиток) від господарської діяльності}}{\text{Середньорічна вартість капіталу}}$			
4	Чиста рентабельність власного капіталу	$\frac{\text{Чистий прибуток (збиток)}}{\text{Середньорічна вартість власного капіталу}}$			
5	Загальна рентабельність виробничих фондів	$\frac{\text{Прибуток (збиток) від господарської діяльності}}{\text{Середньорічна вартість виробничих фондів}}$			
6	Чиста рентабельність виробничих фондів	$\frac{\text{Чистий прибуток (збиток)}}{\text{Середньорічна вартість виробничих фондів}}$			

Примітка: Алгоритм визначення показників рентабельності див. у довідці, табл. № 25а.

Для підготовки аналітичної записки в процесі розрахунків та в ході виробничої наради необхідно розв'язати такі виробничі ситуації:

- обґрунтувати вплив факторів на зміну фінансових результатів від реалізації окремих видів продукції;
- вишукати і узагальнити резерви зростання прибутку від операційної діяльності;
- дослідити вплив факторів на рівень рентабельності;

- дати оцінку змінам у методиці визначення показників рентабельності капіталу залежно від форм річної фінансової звітності;
- розробити систему заходів по зниженню збитковості окремих видів продукції і використанню виявлених резервів.

ТЕМА 5: АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

Мета заняття:

Поглибити знання та вміння методики дослідження та оцінки складу і структури майна та джерел їх формування, наявності, забезпеченості та ефективності використання оборотних коштів. Дослідити показники фінансової стійкості підприємства, стан розрахунків, оцінити його платоспроможність. Розробити заходи щодо поліпшення фінансового стану підприємства. Підготувати обґрунтовану аналітичну записку-резюме.

Таблиця 13

Горизонтальний та вертикальний аналіз оборотних активів та джерел їх утворення

Статті оборотних активів та джерела їх утворення (з ф.№1Баланс 2013р.)	Сума, тис. грн.			У % до підсумку	
	на поч. року	на кін. року	Зміни (+,_)	на поч. року	на кін. року
1	2	3	4	5	6
Оборотні активи					
1. Запаси					
2. Поточні біологічні активи					
3. Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги					
4. Дебіторська заборгованість за розрахунками:					
- за виданими авансами					
- з бюджетом					
- у т.ч. з податку на прибуток					
5. Інша поточна дебіторська заборгованість					
6. Поточні фінансові інвестиції					
7. Гроші та їх еквіваленти					
8. Витрати майбутніх періодів					
9. Інші оборотні активи					
Всього за розділом II А					
У відсотках до Власного капіталу				x	x
Джерела утворення оборотних активів					
1. Власний оборотний капітал (ВОК)					
2. Довгострокові зобов'язання і забезпечення:					
- відстрочені податкові зобов'язання					
- довгострокові кредити банків					
- інші довгострокові зобов'язання					
- довгострокові забезпечення					
- цільове фінансування					
3. Поточні зобов'язання і забезпечення:					

<ul style="list-style-type: none"> - короткострокові кредити банків - поточна кредиторська заборгованість за: <ul style="list-style-type: none"> ◆ довгостроковими зобов'язаннями ◆ товари, роботи, послуги ◆ розрахунками з бюджетом у т.ч. з податку на прибуток ◆ розрахунками зі страхування ◆ розрахунками з оплати праці 4. Поточні забезпечення 5. Доходи майбутніх періодів 6. Інші поточні зобов'язання 7. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття 					
Всього джерел оборотних активів (РК)					

Таблиця 14

Аналіз фінансової стійкості підприємства

Перелік показників	показники		У % до поч. року
	на поч. року	на к-ць року	
1. Власний капітал			
2. Доходи майбутніх періодів			
3. Разом власних і порівнянних до них джерел (1+2)			
4. Валюта балансу			
5. Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії, концентрації власного капіталу) (3: 4)			
6. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
7. Поточні зобов'язання			
8. Разом залучених джерел (6+ 7)			
9. Коефіцієнт фінансової залежності (концентрації залученого капіталу) (8: 4)			
10. Коефіцієнт співвідношення залучених і власних коштів (8: 3)			
11. Оборотні активи			
12. Поточні зобов'язання			
13. Власний оборотний капітал (ВОК) (11- 12)			
14. Запаси і затрати (запаси + поточні біологічні активи + незавершене виробництво + готова продукція)			
16. Коеф. забезпечення запасів і затрат власними коштами (13 : 14)			
17. Коефіцієнт маневреності власного капіталу (13 : 1)			

Таблиця 15

Розрахунок коефіцієнтів ліквідності (за даними табл.33)

Показники	Методика розрахунку	На поч. року	На кінець року	Рекомендовані показники
Коефіцієнт покриття	$(A1+A2+A3)/(П1+П2)$			Не менше 2
Коефіцієнт швидкої ліквідності	$(A1+A2)/(П1+П2)$			0,8-1,0
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$A1/(П1+П2)$			$\geq 0,2$

На заключному засіданні Ради економічного аналізу необхідно розглянути такі економічні ситуації:

1. оцінити фінансову стійкість підприємства;
2. дати трактування коефіцієнтам платоспроможності;
3. обґрунтувати причини росту (зменшення) дебіторської і кредиторської заборгованостей;
4. обґрунтувати зміни в складі і структурі оборотного капіталу;
5. оцінити показники ліквідності балансу;
6. встановити імовірність банкрутства підприємства та дати оцінку рівня платоспроможності в умовах банкрутства.

Скласти загальне коротке резюме за підсумками навчальної практики.

Оформити матеріали для заліку

3.2.2. Методичні рекомендації для проходження навчальної практики з податкової системи

Навчальна практика з податкової системи проходить за наступними темами, знання з яких здобувач закріплює на практичних заняттях та відображає у звіті з навчальної практики.

Тема 1. Сутність і види податків

Історія виникнення податків у суспільстві. Визначення податків, їх ознаки як економічної категорії. Характерні ознаки податків. Функції податків. Класифікація податків. Види прямих податків. Види непрямих податків. Переваги й недоліки прямих і непрямих податків. Термінологія оподаткування. Види податкових ставок.

Тема 2. Організація податкової системи

Поняття податкової системи і вимоги до неї. Принципи побудови податкової системи. Податкова система України, її склад і структура, основні етапи становлення.

Тема 3. Державна податкова служба України

Державна податкова служба, її структура та завдання. Функції і повноваження Державної податкової адміністрації України. Функції державних податкових інспекцій. Податкова міліція та її повноваження. Посадові особи органів державної податкової служби та їх правовий і соціальний захист. Права та обов'язки органів державної податкової служби.

Тема 4. Податкова політика в системі державного регулювання економіки

Сутність податкової політики та напрями її проведення. Види і форми реалізації податкової політики. Ефективність та дієвість реалізації податкової політики.

Тема 5. Облік платників податків і надходжень податків до бюджету

Облік платників податків – юридичних осіб. Особливості обліку великих платників податків. Облік платників податків – фізичних осіб. Особливості обліку нерезидентів та їх відокремлених підрозділів. Особливості обліку платників податку на додану вартість. Порядок зняття з обліку платників податків в органах державної податкової служби. Порядок прийняття звітності платників податків та узгодження податкового зобов'язання. Порядок ведення особових рахунків платників податків. Облік нарахованих сум платежів. Облік відстрочення та розстрочення податкових зобов'язань. Облік податкового боргу, його погашення та списання.

Тема 6. Податок на додану вартість

Сутність податку на додану вартість, його зародження і розвиток. Платники і ставки податку на додану вартість. Об'єкт оподаткування. Операції, що оподатковуються за нульовою ставкою. Операції, що виключені з об'єкта оподаткування. Порядок визначення бази оподаткування для операцій різних видів. Порядок визначення суми податку на додану вартість, що підлягає сплаті до бюджету або відшкодуванню з бюджету. Звітний податковий період. Податкове зобов'язання і податковий кредит; порядок визначення дат їх виникнення. Податкова накладна. Строки сплати ПДВ. Особливості справляння ПДВ у сільському господарстві.

Тема 7. Акцизний податок

Акцизний податок у системі інших непрямих податків, його переваги та недоліки. Платники акцизного податку. Об'єкт оподаткування для вітчизняних та імпортованих товарів. Перелік підакцизних товарів. Ставки акцизного податку. Особливості оподаткування акцизним податком алкогольних і тютюнових виробів. Порядок використання акцизних марок. Пільги з акцизного податку. Строки сплати та подання розрахунків до податкових органів.

Тема 8. Мито

Поняття мита, історія виникнення митних зборів. Види сучасного мита. Поняття Єдиного митного тарифу. Українська класифікація товарів зовнішньоекономічної діяльності. Особливості застосування мита до 1-24 позицій УКТЗЕД. Порядок митного оформлення вантажів. Механізм нарахування та сплати мита.

Тема 9. Податок на прибуток підприємств

Загальна характеристика прибутку як об'єкта оподаткування. Бюджетне значення податку на прибуток підприємств. Платники і ставки податку на прибуток. Об'єкт оподаткування. Порядок визнання доходів і витрат платника податку з метою визначення податку на прибуток. Особливості визнання витрат подвійного призначення. Амортизація і переоцінка основних засобів у податковому обліку. Податкові періоди. Порядок зарахування суми від'ємного значення об'єкта оподаткування в наступних податкових періодах. Особливості оподаткування операцій в іноземній валюті, дивідендів, страхової діяльності та довгострокових контрактів. Оподаткування нерезидентів, аграрних товаровиробників – неплатників фіксованого сільськогосподарського податку. Порядок нарахування і строки сплати податку.

Тема 10. Податок на доходи фізичних осіб

Суб'єкти податку. Порядок визначення резидентського статусу фізичної особи. Об'єкт оподаткування. Порядок оподаткування доходів, одержаних у вигляді заробітної плати. Поняття податкової знижки. Види витрат, дозволені до зарахування у складі податкової знижки. Поняття податкової соціальної пільги. Види і особливості застосування податкових соціальних пільг. Порядок оподаткування надміру витрачених підзвітних коштів. Особливості оподаткування доходів від оренди майна, процентів, дивідендів, роялті. Оподаткування продажу рухомого та нерухомого майна, спадщини і подарунків. Поняття податкового агента, порядок нарахування і внесення до бюджету податку з різних видів доходів, отриманих фізичними особами. Особливості оподаткування нерезидентів та ігрового бізнесу. Порядок подання декларації фізичними особами та відповідних форм звітності податковими агентами.

Тема 11. Спрощена система оподаткування суб'єктів малого підприємництва

Розвиток спрощених форм оподаткування в Україні. Фіксований патент і єдиний податок. Класифікація платників єдиного податку. Об'єкт оподаткування і ставки єдиного податку. Порядок і строки сплати єдиного податку та подачі звітності. Перелік податків і зборів, у рахунок яких сплачується єдиний податок четвертої групи. Платники єдиного податку четвертої групи. Об'єкт оподаткування та ставки податку. Особливості оподаткування сільськогосподарських виробників, які здійснюють сільськогосподарську діяльність на гірських і поліських територіях. Особливості оподаткування орендованих сільськогосподарських угідь. Порядок нарахування та строки сплати єдиного податку четвертої групи. Зарахування його до бюджетів та державних цільових фондів.

Тема 12. Ухилення від податків та перекладання податків

Зміст та основні характеристики ухилення від оподаткування. Типові схеми податкових правопорушень. Оптимізація оподаткування. Економічна сутність перекладання податків. Види перекладання податків. Механізми перекладання прямих та непрямих податків.

3.2.3. Методичні рекомендації для проходження навчальної практики з бізнес-планування

Навчальна практика з бізнес-планування проходить за наступними темами, знання з яких здобувач закріплює на практичних заняттях та відображає у звіті з навчальної практики.

Тема 1. Загальні відомості про аграрне підприємство

У цьому розділі слід указати виробничий напрямок сільськогосподарського підприємства. Головним показником виробничого напрямку підприємства є структура товарної продукції (грошової виручки від реалізації продукції), з допомогою якої виявляють, які галузі виробництва головні, допоміжні або додаткові. Наприклад, зерно-м'ясо-молочне з розвинутим виробництвом технічних культур. Слід вказати й інші відомості про підприємство, місце його розташування, відстань від центральної садиби до

центрів реалізації сільськогосподарської продукції, наявність виробничих підрозділів тощо.

Тема 2. Ринкові можливості агропідприємства на плановий рік.

До переходу на ринкові відносини сільськогосподарські підприємства склали плани виробничої і фінансової діяльності на основі показників держзамовлення з продажу сільськогосподарської продукції. В умовах ринкового механізму господарювання сільськогосподарські підприємства мають повну самостійність у виборі предмета своєї діяльності, встановленні зв'язків із споживачами виробленої продукції, ефективних напрямків використання виробничо-фінансових і трудових ресурсів. У таких умовах значно підвищуються вимоги до наукового обґрунтування виробничих показників економічного розвитку, оскільки від цього в значній мірі залежить комерційний дохід підприємства в цілому, його окремих підрозділів, а також добробут усіх членів колективу. Значно зростає відповідальність підприємств за результати виробничої і фінансової діяльності. У сучасних умовах без детальних розрахунків виробничих програм окремих галузей, а також орендних підрозділів неможливо розпочинати жодного значного заходу в економічній діяльності. Планування дозволяє оцінити умови, у яких вимушене діяти підприємство, виявити його слабкі і сильні сторони, передбачити можливості, вигоди і втрати.

Тема 3. Баланс земельних угідь та їх використання.

У цій таблиці курсового проекту слід показати наявність земель підприємства на початок планового року, характер їх використання, трансформацію в плановому році, а також наявність їх на кінець року. Загальна площа сільськогосподарських угідь включає рілля, сінокоси, пасовища і багаторічні насадження. При розрахунку площ на кінець року необхідно враховувати зміни в землекористуванні за плановий рік, а також трансформацію угідь за цей період, тобто перехід одного виду угідь в інший, освоєння нових земель під рілля, закладку багаторічних насаджень і т.ін. Наприклад, наявність ріллі на підприємстві на початок року становить 3192 га. Протягом планового року земельну ділянку, яка трансформується в багаторічні насадження, фіксуємо зі знаком (-6 га), а земельну ділянку, яка трансформується в рілля, зі знаком (+14 га). Таким чином, баланс земельних угідь по ріллі буде $(3192 \text{ га} - 6 \text{ га} + 14 \text{ га} = 3200 \text{ га}$ на кінець року).

Тема 4. Урожайність сільськогосподарських культур.

Якість розрахунків виробничої програми з рослинництва багато в чому залежить від ступеня обґрунтування планової урожайності сільськогосподарських культур. Основою такого планування виступає ретельний аналіз досягнутого рівня урожайності за попередні роки (у середньому за останні п'ять років), визначені амплітуди коливань і співвідношення показників максимальної і мінімальної урожайності за ці роки в розрізі окремих культур, а також порівняння їх з показниками передових підприємств даного регіону.

Рівень урожайності залежить від багатьох факторів, які можна об'єднати в дві групи: організаційно-економічні і техніко-технологічні.

Тема 5. Розрахунок виробництва продукції тваринництва та потреби в кормах.

Для виробництва молока загальна кількість окремих видів кормів у натуральних показниках буде така: зерно – $(9187 : 1.2) = 7656$ ц; трав'яне борошно – $(2088 : 0.8) = 2610$ ц; сіно – $(1253 : 0.4) = 3132$ ц; сінаж – $(5011 : 0.35) = 14318$ ц; солома – $(3341 : 0.15) = 22273$ ц; силос – $(5429 : 0.2) = 27145$ ц; коренеплоди – $(2923 : 0.2) = 14615$ ц; зелені корми – $(12528 : 0.18) = 69600$ ц. Виконуємо послідовно аналогічні розрахунки за всіма видами тваринницької продукції, заносимо показники в розрахункову табл. 2.

Після визначення загальної суми обсягів потрібних кормів (у натуральних показниках) для громадського тваринництва необхідно враховувати і обсяги виробництва кормів, які будуть використані для інших потреб сільськогосподарського підприємства.

Тема 6. Розрахунок посівних площ для кормових культур на рік складання проекту.

Плануванню структури посівних площ передують розрахунки щодо визначення потреби у відповідних видах продукції рослинництва, побічну продукцію яких можна використати в тваринництві. До таких культур відносять продовольчу картоплю, овочі і баштанні культури, фабричні цукрові буряки і соняшник.

Посівна площа продовольчої картоплі повинна забезпечувати: виробництво її на товарні цілі; внутрішньогосподарське використання; потреби в насінні з урахуванням страхового запасу; резерв на випадок зниження врожайності за рахунок несприятливих кліматичних умов. Необхідно також враховувати, що майже 25% валового збору становитиме дрібна, нетоварна картопля, яка буде використана для відгодівлі худоби.

Тема 7. План забезпечення кормами в період літнього утримання тварин (зелений конвеєр).

Для забезпечення тварин зеленими кормами в літній період їх утримання організується зелений конвеєр, який складають з урахуванням конкретних умов кожного сільськогосподарського підприємства. Основними критеріями ефективності зеленого конвеєра є ритмічність, поточність і безперебійність надходження зелених кормів, максимальний вихід поживних речовин з 1 га посівних площ, підбір і раціональне використання різноманітних культур протягом всього періоду літнього утримання тварин. У сільськогосподарських підприємствах може бути прийнята схема зеленого конвеєра, наведена у табл. 4.

Спочатку визначають загальну потребу в зелених кормах і розподіляють її по кожній декаді пасовищного періоду, який розпочинається з 5 травня і закінчується 25 жовтня, тобто 173 дні. У нашому прикладі: $(169578 \text{ ц} : 173 \text{ дні}) = 980.2$ ц, з розрахунку на кожний день. У першій декаді травня потреба становить: $(980.2 \times 5 \text{ дн.}) = 4901$ ц; у другій – $(980.2 \text{ ц} \times 10 \text{ дн.}) = 9802$ ц; у третій – $(980.2 \text{ ц} \times 11 \text{ дн.}) = 10782$ ц і т.д.

Тема 8. Планування системи сівозмін.

У кожному сільськогосподарському підприємстві впроваджується науково обґрунтована система сівозмін, яка в значній мірі сприяє підвищенню урожайності сільськогосподарських культур, покращанню якості продукції, створює необхідні умови для ефективного використання землі, техніки і трудових ресурсів. Виходячи з організаційно-господарських і ґрунтово-практичних умов, підприємства розробляють польові, кормові, ґрунтозахисні і овочеві сівозміни з різноманітним набором сільськогосподарських культур, а також оптимізують середні розміри полів.

Система сівозмін є складовою частиною прийнятої структури посівних площ і повинна бути органічно пов'язана за кількістю і розмірами полів окремих культур із загальною площею виробничої програми з рослинництва. Агротехнічні основи системи сівозмін потребують правильного чергування культур з урахуванням цінності кожної з них як попередника, найбільшої віддачі від використання органічних і мінеральних добрив, упровадження прогресивних технологій обробітку ґрунту, боротьби з хворобами, шкідниками та бур'янами.

Для лісостепової зони України науково-дослідні установи рекомендують до впровадження такі схеми чергування сільськогосподарських культур

Тема 9. Упровадження орендного підряду в рослинництві на прикладі механізованого загону.

В умовах реформування і створення нових організаційно-правових форм сільськогосподарських підприємств розробляються і впроваджуються більш ефективні системи організації і оплати праці в рослинництві. Найбільш розповсюдженою формою ринкових відносин слід вважати оренду землі і основних засобів виробництва, які створюють всі необхідні умови для подальшого зниження собівартості продукції, підвищення продуктивності праці і рентабельності виробництва.

Тема 10. Розрахунок потреби і вартості насіння.

Для виконання виробничої програми механізованого загону №2 керівництво сільськогосподарського підприємства повинне створити необхідні умови щодо забезпечення орендного колективу якісним насіннєвим матеріалом. Фахівці агрономічної служби зобов'язані постійно стежити за умовами зберігання насіння від урожаю минулого року, мати страхові запаси зерна деяких зернових культур у розмірі до 15% їх загальної потреби, а якщо насіння недостатньо, чи воно низьких кондицій - забезпечити надходження його від обміну, купівлі чи у вигляді позичок. При плануванні потреби в насінні по кожній культурі виходять з вагової норми їх висіву з урахуванням якості

Тема 11. Організація і планування використання технічних засобів виробництва.

У зв'язку з різноманітністю видів і марок технічних засобів виробництва, широким спектром норм і нормативів їх використання, а також сезонності сільськогосподарського виробництва, проблема організації і планування машинно-тракторного парку є дуже складною і має велике практичне значення. Сільськогосподарські підприємства використовують розрахунково-конструктивний метод визначення необхідної кількості техніки і складання плану-графіка її експлуатації.

Тема 12. Розрахунок витрат на оплату праці з нарахуваннями в умовах орендного підряду.

Річний фонд оплати праці робітників, зайнятих у рослинництві, визначають підсумовуванням оплати праці, розрахованої в технологічних картах по окремих виробничих підрозділах. До його складу включають: оплату праці за тарифом за обсяги виконаних робіт; доплату за продукцію в розмірі 25-50% до тарифного фонду (конкретний її розмір встановлює правління або керівник підприємства); додаткову оплату (заохочення) за якість і строки виконання робіт; надбавки трактористам-машиністам за класність, надбавки за роботу на гусеничних тракторах і шкідливі умови праці; підвищену оплату праці на збиранні врожаю і заготівлі кормів; додаткову оплату на вирощуванні окремих культур; надбавки за безперервний стаж роботи за спеціальністю і на даному підприємстві; оплата праці у святкові дні, а також оплату відпусток. При вирішенні цього питання слід керуватися затвердженим Положенням про оплату праці працівників підприємства.

Оплату за тарифом визначають по кожному виду механізованих або кінно-ручних робіт. Для цього річний обсяг робіт ділять на норму виробітку і визначають необхідну кількість нормо-змін. Потім розраховують оплату за тарифом шляхом множення кількості нормо-змін на кількість виконавців і денну тарифну ставку.

3.2.4. Методичні рекомендації для проходження навчальної практики з інформаційних систем та технологій

СИСТЕМИ ОБРОБКИ ТЕКСТОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ.

Завдання 1

Технології застосування стильового форматування.

1. Використовуючи ефективні методи роботи, створіть нижче приведений документ:

1. СУТЬ ФІНАНСІВ, ЇХ ФУНКЦІЇ І РОЛЬ

Ключові терміни: фінанси, фінансові категорії, фінансові ресурси, фінансові фонди, функції фінансів, фінансове забезпечення, фінансове регулювання, фінансове стимулювання.

Після вивчення цієї теми ви будете знати і розуміти:

- ✳ *Сутність фінансів.*
- ✳ *Об'єктивну необхідність і суспільне призначення фінансів.*
- ✳ *Відмінності між фінансами і грошима і взаємозв'язок з іншими економічними категоріями.*
- ✳ *Функції фінансів як виявлення їх найважливіших ознак і властивостей.*
- ✳ *Роль фінансів і їх місце в економічній системі держави.*

1.1. Предмет фінансової науки

Предметом фінансової науки є сукупність фінансових відносин, що виникають на різних рівнях економічної системи між державою, юридичними та фізичними особами.

1.2. Історичний характер фінансів, їх генезис

Фінанси – продукт наявності держави і товарно-грошових відносин.

Фінанси виникли в умовах регулярного товарно-грошового обігу у зв'язку з розвитком держави і потреби у фінансових ресурсах.

Оскільки виникнення фінансів пов'язано з розвитком товарно-грошових відносин, з посиленням ролі держави, розширенням її функцій, то *причиною появи фінансів можна вважати потреби суб'єктів господарювання і держави у фінансових ресурсах, які забезпечують їх діяльність.*

ДАЙТЕ ВІДПОВІДІ НА ЗАПИТАННЯ:

1. Що є предметом фінансової науки?

Завдання 2

Використання редактора формул.

1. Використовуючи ефективні методи роботи, створіть нижче наведений документ:

Автоматизація та обслуговування позик і способи їх проведення
Одним із способів проведення амортизації та обслуговування позик є **Погашення позик рівними строковими виплатами** – проведення виплат з погашенням основного боргу і процентних платежів таким чином, що загальна їх сума в кожному розрахунковому періоді є величиною постійною. Виплати проводяться в кінці кожного періоду. З метою розрахунку плану амортизації позики спочатку визначається сума строкової виплати (C_H), яка включає суму, що направляється на погашення основного боргу (D_H) і величину процентних виплат (Π_H) за кожний період:

$$C_H = D_H + \Pi_H$$

Величина строкової виплати в кожному періоді не змінюється, тому

$$C_1 = C_2 = C_3 = \dots = C_H.$$

Розрахунок строкової виплати проводиться за формулою:

$$\tilde{N}_i = \ddot{A} \frac{D(1+D)^i}{(1+\delta)^i - 1},$$

де D – загальна сума боргу за позикою; P – ставка проценту за умовами позики; N – кількість періодів виплати.

Далі розраховується сума, яка виплачується кредитору у вигляді відсоткових платежів (Π_H)

$$\Pi_H = D_3 * P,$$

де D_3 – сума залишку боргу, що дорівнює

$$D_3 = D - \sum_{i=1}^n \ddot{A}_i.$$

Сума, яку направлено на погашення основного боргу (D_H) розраховується

$$D_H = C_H - \Pi_H.$$

2. Збережіть файл під назвою **zavdan2**.

СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ БАЗАМИ ДАНИХ.

Об'єктами бази даних є: таблиці, форми, запити, звіти, макроси, модулі, сторінки.

Засобами MS Access можна проводити такі операції:

- **створення таблиць** як базового об'єкта MS Access для збереження даних та одержання осмисленої інформації;
- **установлення зв'язків** між таблицями, з підтримкою цілісності даних, каскадного оновлення полів і каскадного вилучення записів;
- **введення, зберігання, перегляд, сортування, модифікацію та вибірку даних** із таблиць з використанням різних засобів контролю інформації, індексування таблиць та апарату алгебри логіки (для фільтрації даних);
- **створення, модифікацію та використання похідних об'єктів** (форм, запитів, звітів).

Форми призначені для введення, перегляду та коректування даних. Це не обов'язковий елемент, але він спрощує ці операції.

Завдання 1

Існують дані про клієнтів банку (табл. 2).

Таблиця 2

Дані про клієнтів банку

Оперативні дані	Довідкові дані
Прізвище клієнта Номер рахунку Сума вкладу Термін зберігання вкладу (у місяцях) Дата вкладу	Термін зберігання вкладу (у місяцях) Банківський процент

Необхідно:

- Розрахувати суму по банківському проценту і загальну суму до виплати по кожному клієнту.
- Результат упорядкувати за термінами зберігання вкладів.
- Одержати ітогову відомість, яка б визначала мінімальну, максимальну і середню суму вкладу за усіма клієнтами.
- Одержати дані по запити:
 - ✓ про клієнтів, термін зберігання вкладів яких складає 3, 6, 12 місяців;
 - ✓ за конкретною датою вкладу.
- Одержати звіт за формою (табл. 3).

Таблиця 3

Відомість нарахування загальних сум по вкладам клієнтів банку

Номер рахунку	Прізвище клієнта	Сума вкладу	Сума по банківському проценту	Загальна сума до виплати
---------------	------------------	-------------	-------------------------------	--------------------------

Разом: за клієнтами

Завдання 5

Існують дані про урожай зернових по районах області (табл. 4).

Таблиця 4

Дані про урожайність зернових

Оперативні дані	Довідкові дані		
Код району Код культури Код господарства Валовий збір Площа посіву	Код господарства Найменування господарства	Код району Найменування району	Код культури Найменування культури

Необхідно:

- Розрахувати урожайність зернових у господарствах області.
- Результати упорядкувати за районами, господарствами і культурами.
- По запиту з клавіатури видати відомості про конкретну культуру, про конкретне господарство.
- Одержати звіт за формою (табл. 5).

Таблиця 5

Урожайність культур у господарствах району

Код району	Найменування району	Код господарства	Найменування господарства	Код культури	Найменування культури	Урожайність, ц/га
------------	---------------------	------------------	---------------------------	--------------	-----------------------	-------------------

*Середня урожайність: за господарствами
за районами
по області*

3.3. Індивідуальні завдання

Напередодні навчальної практики здобувачі отримують від викладачів кафедри кафедри статистики і економічного аналізу, кафедри фінансів, кафедри маркетингу, підприємництва і організації виробництва, кафедри інформаційних технологій, консалтингу і туризму індивідуальні завдання, які вони повинні виконати під час практики. Метою виконання індивідуального завдання є формування у студентів навичок самостійної роботи, уміння використовувати теоретичні знання в конкретних практичних ситуаціях, аналізувати і оцінювати практику діяльності підприємств на основі теоретичних знань, які вони здобули в навчальному закладі. Формами індивідуальної роботи можуть бути:

I. Підготовка рефератів з певних тем.

II. Складання та заповнення розрахункових задач, аналітичних записок, таблиць.

Окремий час для написання індивідуального завдання не відводиться, оскільки воно виконується одночасно з проходженням практики.

3.4. Структура звіту про практику та вимоги до його складових

У звіті мають бути відомості про виконання студентом усіх розділів програми практики та індивідуального завдання, висновки та пропозиції, список використаної літератури.

Оформлюється звіт згідно вимог, встановлених програмою практики. Типова форма титульного аркушу звіту про виконання програми навчальної практики представлені в додатку А.

У загальній частині звіту зазначається:

- 1) види виконання робіт за етапами проходження практики;
- 2) зміст виконання робіт та їх коротка характеристика;
- 3) висновки про проходження практики і пропозиції щодо її вдосконалення з метою підвищення рівня засвоєння програмних результатів;
- 5) список використаної літератури. Друга частина звіту має містити результати виконання індивідуального завдання на практику.

Індивідуальне завдання повинно містити рішення практичного характеру та його оцінку. Загальний обсяг звіту навчальної практики не менше 30 сторінок формату А 4. Складений студентом звіт повинен бути прошитий та мати наскрізну нумерацію сторінок.

4. ФОРМИ ТА МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

4.1. Підведення підсумків практики

Після закінчення проходження практики студенти у письмовому вигляді звітують про виконання плану та індивідуального завдання практики. Загальна і характерна форма звітності студента за практику – це подання письмового звіту, підписаного та оціненого керівником практики від кафедри. Письмовий звіт подається на рецензування керівникові практики від кафедри.

Студенти звітують про проходження практики перед комісією, призначеною завідуючим кафедрою, до складу якої входять керівники практики

від кафедри. Захист навчальної практики проводиться в усній формі. Комісія приймає диференційований залік у студентів протягом перших п'яти днів після закінчення практики або протягом перших десяти днів семестру, який починається після закінчення практики. Оцінка за практику вноситься до заліково-екзаменаційної відомості і індивідуального навчального плану студента за підписами членів комісії.

4.2. Оцінювання результатів практики

Оцінювання навчальної практики здійснюється за національною шкалою та шкалою ECTS. Залікові відомості з навчальної практики, яка проводиться влітку, викладач підписує та здає особисто в деканат до початку нового навчального року або протягом перших десяти днів семестру, який починається після закінчення практики. Під час оцінювання практики враховується рівень виконання загальної частини звіту, індивідуального завдання, характеристика керівника бази практики, оцінка в направленні.

Особлива увага приділяється ставленню студента до роботи, його самостійності, вмінню робити висновки та пропозиції. Оцінка з практики, що проводиться влітку, враховується при нарахуванні стипендії за результатами наступного семестрового контролю. Результат заліку з практики вноситься в заліково-екзаменаційну відомість, залікову книжку студента Студенту, який не приступив до практики своєчасно з поважних причин, призначається проходження практики в інший період (згідно індивідуального графіку). У разі отримання незадовільної оцінки за проходження практики, перескладання допускається не більше двох разів. При повторному перескладанні диференційований залік у студента може приймати комісія, яка створюється деканом. Оцінка комісії є остаточною. Студент, який отримав незадовільну оцінку після другого перескладання, вважається таким, що не виконав навчальний план та може бути відрахований з університету.

Підсумки проведення навчальної практики обговорюються на засіданні кафедри прикладної економіки і міжнародних економічних відносин.

4.2.1. Розподіл балів при оцінюванні навчальної практики керівником практики

Таблиця 4.1

Розподіл балів при оцінюванні навчальної практики

№ з/п	Елементи оцінювання	Кількість балів
1	Проходження навчальної практики (відвідування)	20
2	Захист звіту з навчальної практики	
	виконано на 90-100% і захищено	70
	виконано на 90-100% і не захищено, або на 75-89% і захищено	55
	виконано на 75-89% і не захищено, або на 61-74% і захищено;	45

	виконано на 61-74% і не захищено, або на 60% і захищено	35
3	Якість оформлення звіту з навчальної практики	10
4	Штрафне знімання балів:	
	несвоєчасна здача звіту з навчальної практики;	10
	недостатнє розкриття усіх необхідних питань	10

4.2.2. Критерії оцінювання студентів з урахуванням конвертації балів в їх нормовану кількість

Таблиця 4.2

Критерії оцінювання успішності студентів	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за шкалою навчального закладу, балів
5 – «відмінно»	100-90	A
4 – «добре»	89-82	B
4 – «добре»	81-75	C
3 – «задовільно»	74-67	D
3 – «задовільно»	66-60	E
2 – «незадовільно»	59-35	FX
2 – «незадовільно»	до 34	F

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Горкавий В.К., Посилаєва К.І., Гончаренко Н.Г. Економічний аналіз. Навч. посібник. Харк. держ. аграрн. Університет ім. В.В. Докучаєва. Харків. 2000. 243 С.
2. Баканов М. И., Шеремет А.Д. Теорияэкономическогоанализа. Учебник. М.: Финанси и статистика. 2005. 416 С.
3. Яцків М.І. Економічний аналіз. Навч. посіб. Львів. 1993. 215 С.
4. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства. Навч. посіб. К.; Знання. 2007. 662 С.
5. Мошенський С.З., Олійник О.В. Економічний аналіз. Підручник /. За ред. д.е.к.,проф..Ф.Ф.Бутинця. Вид. 2-ге, перероб. і доп. Житомир.ПП «Рута». 2007. 704 С.
6. Посилаєва К.І., Горкавий В.К., Сафронська І.М., Пеняк Ю.С. Практикум з дисципліни «Економічний аналіз»: Навч.-метод.посібник. Харк. національний аграр. ун-т ім.В.В.Докучаєва. Харків. 2014. 176 с.
7. Матвейчук Л.О. Податкова система України / Л.О. Матвейчук; Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка. – Кам'янець-Подільський: Абетка, 2015. – 119 с.
8. Податкова система / В.Г. Баранова та ін.; за ред. В.Г. Баранової; Одес. нац. екон. ун-т. – Одеса: ВМВ, 2014. – 341 с.
9. Дулік Т.О. Податкова система / Т.О. Дулік, Т.Ю. Александрюк, Л. Г. Маркова; Дніпропетр. держ. фінанс. акад. – Дніпропетровськ: ДДФА, 2014. –208 с.
10. Податкова система / В.К. Хлівний та ін.; Держ. ВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». – К.: КНЕУ, 2014. – 372 с.
11. Бак Н.А. Податкова система України / Н.А. Бак; Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. – Чернівці: Рута, 2014. – 135 с.
12. Данілов О.Д. Податкова система у запитаннях і відповідях / О.Д. Данілова, Т.В. Паєнтко; Київ. екон. ін-т менеджмента. – К., 2013. – 293 с.
13. Податкова система / В.Г. В'юн та ін.; за ред. В.Г. В'юна. – Миколаїв: Дизайн та поліграфія, 2013. – 391 с.
14. Кухарєва О.О. Податкова система / О.О. Кухарєва, О.В. Лиса; Дніпропетр. нац. ун-т ім. О. Гончара. – Дніпропетровськ: ФЛП К.О. Біла, 2012. –271 с.
15. Тофанюк О.В. Податкова система / О.В. Тофанюк, Т.Ю. Павленко; Нац. аерокосм. ун-т ім. М.Є. Жуковського «Харк. авіац. ін-т». – Х. : ХАІ, 2012. –71 с.»
16. Податкова система: практичні питання застосування норм Податкового кодексу України. / за ред. В.Ю. Захарченка; Держ. податкова служба України. –К.: Юрінком Інтер, 2011. – 367 с.
17. Замасло О.Т. Податкова система / О.Т. Замасло, І.І. Приймак, О.В. Грін; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. – Львів.: ЛНУ ім. І. Франка, 2011. – 377 с.
18. Іванов Ю.Б. Податкова система. / Ю.Б. Іванов, Є.І. Котляров; Харк. нац. екон. ун-т. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2011. – 147 с.

19. Заяц О.М. Сівозміни: теоретичні основи, проектування та освоєння: навч. посібник / О.М. Заяц/ Харк. держ. аграр. ун-т ім. В.В. Докучаєва. – Х., 1999. – 91 с.

20. Мартьянов В.П. Основы становления и развития рыночных отношений в сельском хозяйстве: учеб. пособие / В.П. Мартьянов /Харьк. гос. аграр. ун-т. - Х., 1992. – 77 с.

21. Мартьянов В.П. Организация производства в сельскохозяйственных предприятиях в условиях арендных и рыночных производственных отношений: метод. рекомендации /В.П. Мартьянов, П.Ф. Цигикал/ Харьк. гос. аграр. ун-т. – Х., 1991. – 79 с.

22. Мартьянов В.П. Бізнес-план розвитку сільськогосподарського підприємства: навч. посібник / В.П. Мартьянов, М.Ф. Соловйов, А.В. Токар, В.Й. Шиян/Харк. держ. аграр. ун-т. – Х., 2001. – 262 с.

23. Організація виробництва на сільськогосподарських підприємствах: практикум / М.Ф. Соловйов, М.І. Байдик, Д.Є. Беляєв та ін.; За ред.

М.Ф. Соловйова. – К.: Урожай, 1995. – 208 с.

**Міністерство освіти і науки України
Харківський національний аграрний університет
ім. В.В. Докучаєва**

Факультет обліку і фінансів

**ЗВІТ
про проходження навчальної практики з «Економічний аналізу»,
«Податкової системи»,
«Бізнес-планування» та «Інформаційних систем та технологій»**

здобувача початкового рівня
(короткого циклу) рівня вищої освіти
другого року навчання
факультету обліку і фінансів
спеціальності 071
"Облік і оподаткування"
Морозової Наталії Юріївни
Керівник практики від ВНЗ

Керівник практики від виробництва

Звіт зданий на кафедрі _____

Звіт захищений _____

Оцінка захисту _____

Харків -2020 р.